

Matti Leikola

Ihmisen suhde luontoon suomalaisessa kaunokirjallisuudessa

Helsingin yliopiston kotimaisen kirjallisuuden dosentti Pertti Lassila on suomalaisen kirjallisuuden historian keskeisimpiä tutkijoita. Hän on keskittynyt erityisesti 1800-luvun romantiikkaan, fennomaanisen kansallisuusaatteen vaikutuksiin sekä ns. kansankirjailijoiden tuotantoon. Uusimmassa teoksessaan hän nyt pyrkii antamaan lukijalle kattavan kuvan koko suomenkielisen kaunokirjallisuuden esittämistä luontosuhteista 1700-luvun alusta lähes meidän päiviimme saakka.

Niin luonto kuin ihmisen luontosuhdekin ovat kirjallisuudessa moninainen ja rajoiltaan epämääräinen kokonaisuus, Lassila toteaa aluksi. Kirjallisuudessa luontoa ei tarkastella tieteellisesti, vaan se on taiteellinen ”topos” tai aihe, ei varsinainen tutkimuskohde. Niinpä Lassila tyytyy luonnontieteilijöiden, ensi sijassa Yrjö Hailan ja Ville Lähteen luonnosta antamiin määritelmiin, mutta painottaa luonnon saaneen eri aikoina ja eri kulttuuriympäristöissä erilaisia tulkintoja, joiden suora rinnastaminen saattaa usein johtaa lukijan harhaan. Sanataide on oma omalaatuinen tapansa kuvata ja tulkita ihmistä, hänen todellisuuttaan, ajatuksiaan, uskomuksiaan, mielikuvitustaan ja tunteitaan, Lassila korostaa. Luonto-sanalla on suomen kielessäkin ensi sijassa merkitys, joka ei viittaa siihen, miten joku on syntynyt vaan siihen, mitä jokin luonnostaan tai (perus)luonnoltaan on.

Varsin onnistuneesti Lassila on keskittynyt tutkimuksensa kannalta keskeisiin kirjailijoihin ja teoksiin, jotka toimivat esimerkkeinä luontokuvan muu-

Pertti Lassila. 2011. **Metsän autuus. Luonto suomalaisessa kirjallisuudessa 1700–1950.** Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1344, Tiede. 257 s. ISBN 978-952-222-322-7.

toksista ja murroksista. Nämä muutoksethan poikkeavat tavanomaisista historiallisista muutoksista ja noudattavat oman ”luontonsa” perusvaatimuksia, joille ei aina ole syytä antaa luonnontieteissä niin yleisen ”kehityksen” vaativaa nimikettä. On myös syytä muistaa, että eri tyylit ja suuntaukset eivät seura toisiaan selvässä järjestyksessä vaan asettuvat

limittäin kuten päreet katolla. Siten voimme tavata samaan aikaan useammankin tyylikauden kirjallisia tuotteita pinnallisesti katsoen hyvässä sovussa.

Vanhassa kansanrunoudessamme ihmisen luontosuhde poikkesi selvästi oppineiden kirjoittajien klassillisesta luontokuvasta, joka periytyi antiikista ja kristinuskon suunnannäyttäjiltä. Varhaisten suomalaisten suhde luontoon, erityisesti metsään oli voittopuolisesti maaginen. Mutta metsä oli myös ihmisten aineelliselle elämälle ja toimeentulolle tärkeä. Metsästyksen (ja kalastuksen) riittitekstit ovatkin kiteytyneitä sananvaihtoa metsästäjän ja saaliin haltijain välillä. Loitsurunouden tavoitteet ovat samansuuntaisia, mutta loitsujen avulla ihminen pyrki ilmiöiden ym. hallintaan tuntemalla näiden syntysanat. Lyyrisessä kansanrunoudessa luonto on sen sijaan vain taustatekijä ja päähuomio on ihmisen tunteissa, joiden korostajana luonto kyllä usein esiintyy.

Keski- ja uudenajan uskonnollinen luontokuva

Kristinuskon varhaisvaiheessa taide ei kiinnostanut kirkonmiehiä; olihan Jeesuksen toinen tuleminen aivan lähellä. He ottivat luontokuvansa ensi sijassa Raamatusta, Jumalan itsensä todeksi ymmärrettävästä ilmoituksesta. Vanhan testamentin luontokuvien perusta taas oli juutalaisten monoteismissä, missä Jumala oli kaikkivaltias ja kaiken luoja. Luonto kuvattiin sen vuoksi koko valtavuudessaan ja monimuotoisuudessaan ennen kaikkea todistuksena luojaansa ihmetöistä. Kun kristinuskko levisi eurooppalaisten pakanain keskuuteen näiden läheiset luontosuhteet näyttivät vähintään epäilyttäviltä. Tämän vuoksi kirkko myös meillä vastusti kansanrunoutta, joka sai vasta 1800-luvulla romantiikan myötä salonkikelipoisuuden.

Vanha ihanne vaatimattomasta elämästä luonnossa, varsinkin yksinkertainen maamiehen työ ja ponnistelu nousivat renessanssin aikana antiikin ihailun myötä uuteen kunniaan. Luterilainen ajatus työstä uskonnollisena toimintana ja hurskaudenharjoituksena lisäsi myötämielisyyttä maaseudun yksinkertaista elämää kohtaan oppineiden keskuudessa, eikä tämä perusluonteeltaan romanttinen ajattelu ole vielä mitenkään vanhentunut.

Varsinkin Suomessa kylmän talven taittuminen ”elämän kevääksi” herätti jo varhain runsaasti myönteisiä uskonnollisia tunteita; Gotlannin piispa Israel Kolmodinin 1690-luvulla sepittämä ”Suvivirsi”, joka tuli suomenkieliseen virsikirjaamme vuonna 1701, on näistä runomuotoon puetuista keväisen ilon ilmauksista kai tunnetuin. Virressä elämää antava aurinko rinnastuu Jeesukseen ja kylmä ja penseä talvi ihmismieleen, jonka auringon lämpö sulattaa.

Sen sijaan Keski-Euroopan barokin alkava paimenrunous puuttuu Suomesta lähes täysin. Meillä se korvaantui uskonnollisella virsirunoudella, missä maamme lyhyen kesän luonto rinnastui taivaan ikuiseen kesään. Tämä suuntaus, joka näkyy selvänä vielä mm. Z. Topeliuksen runoudessa, säilyi elinvoimaisena aina 1900-luvun alkuun saakka; heränneen kansan piirissä kauemminkin.

Uskonnollinen luontotunne saa rinnalleen heräävän erotiikan ja puhtaan nautinnonhalun

Aikanaan paljon luetun Johan Paulinuksen 1670-luvulla ilmestyneessä runossa ”Klagan öfver Iris afresa” maallinen, eroottinen luonnonkokemus ei vielä täysin syrjäytä luonnon kauneuden hengelistä tulkintaa, vaan tulee sen rinnalle. Vähitellen 1700-luvulla kauneudesta ja hyvinvoinnista nauttivat ja nautiskelevat runoilijat antavat luonnolle yhä enemmän maallisia painotuksia, ja Lassila nimeää kreivi Gustav Filip Creutzin vuonna 1756 ilmestyneen runon ”Sommar-Qvävde” (kesävaeltaja) sankarin ensimmäiseksi suomalaisessa kirjallisuudessa esiintyväksi luonnosta ja elämästä nautiskelevaksi kesäviettäjäksi. Suomalainen luonnossa viihtyvä kesävaeltaja ei silti ole ylihienostuneeseen eurooppalaiseen hovikulttuuriin pettynyt rousseaulainen ”kulttuuripakolainen”, vaan oman roolinsa tunteva, Suomen lyhyestä kesästä nauttiva esteetikko.

1700-luvun lopussa luonnon kuvauksen todennäköisyyden vaatimus lisääntyi ja kirjallisuudessa esiintyvä luonnossa oleskelu muuntui yläluokan joukosta nautinnosta hyödylliseksi toiminnaksi, jota korostettiin aidon fysiokratian hengessä. Myös maaseudun yksinkertaisen väestön luonnollisuutta painotettiin, kun sitä verrattiin kaupunkien keinotekoisempaan, ”epäluonnollisempaan” maailmaan.

Vanha ajatus talven, ”paksun ukon pohjoisesta”, mukanaan tuomasta nälästä, jonka vasta kesän tulo voittaa, näkyy selvänä esimerkiksi Jaakko Juteinin suomenkielisessä runoudessa. Juteinin luontosuhde oli käytännöllinen ja konkreettinen, joka ei vielä sellaisenaan vedonnut vahvoin luonnontunteisiin. Sen sijaan Juteinin kuvaukset nälästä ja hallasta ovat aitoja ja konkreettisia, eikä niillä vielä tuolloin ollut vertauskuvallista tai poliittista leimaa kuten myöhemmin oli laita.

Romantiikan voittokulku

Keski-Euroopassa 1700-luvun lopussa kehittynyt romantiikan aate tuli (kuten useimmat muutkin aatevirtaukset) Suomeen hieman viivästyneenä. Sen ensimmäiseksi aidoksi edustajaksi Lassila esittelee nuoren Frans Mikael Franzénin, jonka päiväkirjaa v. 1795–1796 ulkomaanmatkalta hän selostaa. J. J. Rousseau tunnettu, joskin usein väärin ymmärretty ajatus koskemattoman luonnon yliveraisuudesta kulttuuriin nähden ja ihmisen ”paluusta luontoon” näkyy Franzénilla selvänä, kun hän ihailee pohjoissaksalaisia maisemia: ”Puita! Puita! Haluan että niitä on maalla ja myös kaupungeissa niin tiheässä kuin mahdollista”. ”Minun silmissäni puu on pyhäkö. Se että tarpeettomasti vahingoittaa puuta, ei ole paljon pienempi rikos kuin haavoittaa eläintä ja paljon suurempi kuin, että lyö säpäleiksi korean peilin”.

Romanttinen tapa tarkastella metsää ja maisemaa sai ilmauksensa myös tälle ajalle tyypillisestä tuotteesta, englantilaisesta puutarhasta, missä klassismin jäykkä geometrinen muotokieli oli korvattu luonnonmukaisemmalla rakenteella. Tutustuttuaan useampiinkin eurooppalaisiin puutarhoihin nuori matkailija Franzén on kuitenkin pettynyt niiden kaikkien laskelmoituun kauneuteen. Keinotekoinen putous Teufelsbrückellä ei hänen mielestään ole mitään Kyröskoskeen tai Ämmään verrattuna. Vain alkuperäinen luonto vetoaa nuoreen Franzéniin!

Rousseau oli paitsi esittänyt luonnon ja kulttuurin ikuisen ristiriidan, myös pitänyt sitä ratkaisemattomana. Suomessa tämä vastakohtaisuus liudentui ensi sijassa Franzénin ja J. L. Runebergin vaikutuksesta. Romantiikan kantavia ajatuksia oli, että luonnon salaisen kirjoituksen tulkitseminen on tai-

teilijoiden, ennen kaikkea runoilijoiden, ei suinkaan tiedemiesten tehtävä. Tämän ansiosta juuri runoilija oli luonnon salamerkkien yliveritaisen avajaan asemassa. Sen sijaan Runebergin suhde luontoon oli yksinkertaisempi ja ”luonnollisempi”. Hänelle luonto oli paitsi pyhä ja salattu, myös avoin ja läheinen. Varsinkin hänen myöhemmissä patrioottisissa runoissaan, esim. ”Maamme-laulussa” ja ”Heinäkuun 5. päivässä” suomalaisen maiseman kokemisessa yhdistyivät uskonnollinen mielenvire ja metsäisen luonnon kokeminen ehjäksi ja saumattomaksi ”maisemaisänmaallisuudeksi”, jota jokainen pystyi vaivatta lukemaan ja tulkitsemaan.

Luonnon uskonnollisen ja esteettisen ihailun synteesiä jatkoi meillä Runebergin ohella Z. Topelius monissa runoissaan, joista Lassila ottaa esimerkiksi ”Sylvias visor” nimellä julkaistun sikermän. Suoras-taan yleväksi nostaa luonnon Aleksis Kivi ”Metsämiehen laulussa”. Metsä on arkipäiväisen elämän vastakohta, ”toinen todellisuus”, jossa luonnonvoimat paljastavat mahtinsa ja jossa ”voimaa täys” nuori mies haastaa korven kuninkaan, karhun painiin kanssaan. Kiven satumetsässä voi jopa tavata kultakiharaisen immen, joka houkuttelee sankaria osallistumaan metsän tarjoamiin eroottisiin nautintoihin.

Ajatus metsästä toisena, suurenmoisempina maailmana todelliseen arkimaailmaan verrattuna on tärkeässä asemassa myös Seitsemässä veljeksessä, Lassila korostaa. Jukolan pojat lähtevät kotoaan Impivaaraan tavoittamaan mielikuvaa, ihannetta. Metsä tarjoaa myös lupauksen uudesta ihmisyydestä, kunhan ”vapaiden miesten veljeskunta” ja oma, nykyistä suurpiirteisempi ja helpotajuisempi maailma on luotu. Sukulaisuus Friedrich Schillerin Rosvot-näytelmän päähenkilöön, idealisti Karl Mooiriin, romanttisen ihmisen perustyyppiin, on selkeä. Maailma on epäoikeudenmukainen ja pako vapauteen jää ainoaksi mahdollisuudeksi viettää ihmisarvoista elämää!

Mutta romanttinen idealismi oli Kivellä jo menettänyt uskottavuutensa. Lassilan mukaan ”Metsämiehen laulun” tyyli ja maailmankatsomus ovat Seitsemässä veljeksessä korvautuneet realismilla ja oppimattomat hämäläispojat vertautuvat tietämättään espanjalaiseen Don Quijoteen, joka hänkin koetti turhaan toteuttaa elämässään menneisyyden suurta aatetta. Kamppailu korven petojen kanssa latistuu Seitsemässä veljeksessä kotieläinten, härkien

joukkoteurastukseksi ja yöllä nähty kauhistuttava yksisilmäinen olento paljastuu veljesten vanhaksi hevoseksi. Vieläpä Laurin, metsähenkisimmän Jukolan pojan, kuvitelmat vetäytymisestä myyrän hahmossa hongan latvassa olevan tuulenpesään päättyvät siihen, että Lauri lupaa itselleen, ettei enää koskaan kuvittele itseään luontokappaleeksi.

Kun metsä monissa Kiven runoissa tai Seitsemässä veljeksessä vielä oli sadunomainen mutta kokijoilleen aito ”toinen todellisuus”, se on Juhani Ahon monissa luontoaiheisissa kertomuksissa enää taiteilijan keino sulkeutua omaan mielikuvitusmaailmaansa. Usein metsä personifoidaan, siitä tulee ystävää, jonka kanssa voi keskustella. Ahon luonnonkuvaukseen keskittyvissä lastuissa käsitellään usein illuusiota, joka on tarkoituksella luotu ja joka muuttaa todellisuuden epäolennaiseksi. Se on yksityinen kokemus, Lassila toteaa, eikä sen edellyttäkään merkittävää samaa kenellekään muulle kuin kokijalle itselleen. Luonnonkuvaus ei ole minkään luonnossa todella esiintyvän tavoittelemista tai tulkitsemista, vaan siitä tulee subjektiivista kuvausta ja tunnelmointia. Mielikuvat voidaan nyt heijastaa luontoon, koska luonnolla ei enää ole mitään ihmisen kannalta olennaisia merkityksiä. Ajatus siitä, että luontoa voidaan lukea ja että sillä on jotain arvokasta sanottavaa ihmiselle on muuttunut vastakohdakseen. Luonto saa merkityksen vasta kun ihminen antaa sille sen.

Luonnontuntemuksen lisääntyminen muuttaa jälleen ihmisen suhtautumisen luontoon

1800-luvun lopulla luonnon asema kirjallisuuden ”topoksena” ja luonnonilmiöt kirjallisina motiiveina joutuivat uudenlaisen tarkastelun kohteiksi. Ihmisen kehityksen johtoon siirtyivät nyt tutkijat ja insinöörit samalla kun kirkon merkitys väheni. Lintu ei enää laulanut Jumalan ylistykseksi vaan äänteli sukupuolivietin pakottamana, jotta kykenisi kamppailemaan kilpailijoittensa kanssa revieristä ja lisääntymiskumppaneina parhaista naaraista.

Lassila siteeraa sattuvasti Kasimir Leinon runoa vuodelta 1886: ”Luonnon kaiken tutkijalle /ain’ on yhden arvoinen, /onko vuokko, onko kielo /vaiko ruusu kaunoinen. /Kaikkea hän harrastaapi, /tarkas-

taen, tutkien, /että luonnon ilmaukset /kerran sais hän selvillen.”

Elämä on suuri mysteeri, mutta ihmisellä näyttää nyt vihdoin olevan edellytyksiä sen tulkitsemiseen. Elämää palvova mystiikka oli yksi tie ulos aikakauden ankarasta tieteellisestä positivismista, joka uhkasi kumota runoilijan erikoisaseman ja runouden ja luonnon ikaikaisen liiton. Romanttinen runoilija oli luottanut siihen, että se mitä hän yritti välittää muille, oli yleisesti sitovaa ja totta. Samaa luottamusta ei 1900-luvun runoilijoilla enää ollut. Ei ollut enää yhteistä totuutta näennäisen takana eikä edes kansallisromanttinen ihanteellisuuskaan ollut 1. maailmansodan jälkeen ainakaan nuorison piirissä uskottavaa.

Suomalainen luonnonrunous nousi erityisesti Eino Leinon ja Otto Mannisen ansioista juuri tähän aikaan suureen kukoistukseen. Runoilijat olivat osoittaneet, että kauneuden maailma oli edelleen heidän oman luonnontutkimuksesta riippumatta. Luonnosta ja metsästä saattoi edelleen tulla pakopaikka, mutta nyt sen tehtävänä oli usein lääkittä hajoamaan päässyttä minuutta. Ajatus kauneuden yhteydestä kuolemaan ja kaiken hyvän päättymiseen, joka oli varsinkin 1800-luvun lopussa suosittu, oli edelleen yksi runouden aiheista, vaikka vastikään itsenäistyneessä Suomessa keskieurooppalainen dekadenssi olikin melko vieras tunne.

Ihminen löysi luonnollisuuden myös omasta itsestään. Psykologian uudet suuntaukset nostivat ihmisen sukupuolivietin ensiarvoisen tärkeäksi käyttäytymistä sääteleväksi tekijäksi, mikä näkyi pian myös kirjallisuudessa. Lassila nostaa Maria Jotunin tämän katsantokannan yhdeksi selväpiirteiseksi edustajaksi. Hänen novelleissaan vaistonvarainen, luonnollinen rakkaus synnyttää vastarakkautta ja halua toisessa samaan tapaan kuin paritteluun valmis eläinnaaras houkuttaa uroksia. Laajassa kertomuksessa ”Arkielämää” käsitellään jopa inestin vaikeata ongelmaa.

Samoilla linjoilla on myös F. E. Sillanpää useissa luontoa ja ihmistä käsittelevissä novelleissaan. Kun Jotunille luonto ihmisessä oli ihmisen itsensä ja yhteiskunnankin uhka, Sillanpäällä se oli lohdullinen ihmisyyttä ja kaikkea elollisuutta yhdistävä mahdollisuus, joka vain harvoin kohoaa moraaliseksi ongelmaksi. Samaan tapaan kuin Runebergilla ja Topeliuksella Sillanpäälläkin luonto esiintyy Juma-

lan roolissa, mitta se ei vaadi ihmiseltä mitään, ei moraalia, ei katumusta eikä kuuliaisuutta. Antautuminen viettien valtaan on nautinnollista, mutta sekun on vain väliaikainen tila.

Edellisiä monitahoisemmin erittelee Joel Lehtonen Putkinotko-trilogiassaan ihmisen ja kesäisen luonnon suhteita. Epäonnistuneelle taiteilija Lauri Falkille luonto paljastuu vain kauniiksi kuvitelmaksi ja esteettisen nautinnon antajaksi, jonka merkitys elämän todellisten ongelmien ratkaisijana on vähäinen. Kirjakauppias Aapeli Muttiselle luonto on hedonistisen nautinnon lähde, jossa luonnon ja kulttuurin vastakohtaisuus sulautuu Suomen kesän kaikinpuoliseen ihanuuteen. Hedelmällisyyteen ja luonnon ikiikäiseen lisääntymiseen viittaavat yritykset kilpistyvät nekin Muttisen skeptismiin ja novelli ”Kuolleet omenapuut” päättyy rakastajatar Lyygian haikeaan itkuun; hän kun toivoo niin hartaasti omaa lasta itselleen.

Putkinotkon herrasväen korostetuksi vastapainoksi Lehtonen tuo Muttisen huonemiehen, Juutas Käkriäisen, joka vertautuu useammassakin kohdassa jonkinlaiseen ihmisapinaan, ei enää ihmiseen. Käkriäisen perhe ei ole palannut luontoon, eipä edes haaveile siitä, sillä he eivät ole koskaan irtaantuneetkaan luonnosta. Käkriäisten elämässä sisäisen luonnon orjuus kärjistyy hallitsemattomana lisääntymisenä, mistä seuraa köyhyyttä, ahtautta ja lopulta myös ajautumista rikoksiin.

Neljäs tärkeä henkilö, jonka avulla Lehtonen selvittää ihmisen ja luonnon monitahoista yhteyttä, mutta jonka Lassila sivuuttaa, on rikastunut kauppaneuvos Könölin, jonka tyttäriä Lauri Falk turhaan kosii. Kerran kesällä -romaanin moottoriveneretken yhtenä päätarkoituksena on tutustua paikan päällä Könölinille ostettavaksi tarjottuun metsäpalstaan. Kartanon vanhat aatelisneidit edustavat vakiintunutta, mutta jo rappioituvaa metsänomistusta kun taas Könölin on uudenaikaisen metsäkapitalismin tyypillinen edustaja. Ilman häntä koko romaanisarja olisi vaarassa jäädä 1900-luvun alun irralliseksi herrasväki- ja kesähuvilaidylyiksi ilman aitoja kytkentöjä metsäluonnon taloudelliseen hyödyntämiseen.

Edistysusko ja sen sortuminen, ihminen ja luonnonsuojelu

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen nuoret taiteilijat halusivat selvemmin kuin ennen ”avata ikkunat Eurooppaan”. Usko siihen, että maailmansota olisi ollut viimeinen lajissaan ja että yleinen edistys niin tekniikan kuin tieteen saroilla jatkuisi häiriöttömänä, oli 1920-luvulla vankka. Yleinen talouspula 1930-luvun alussa ja 1930-luvun lopussa alkanut toinen maailmansota veivät kuitenkin uskon ihmiskunnan jatkuvasta edistymisestä. Kriisien ja sotien maailma tuntui paljon luonnollisemmalla kuin jatkuva kehitys.

Lassila nostaa Aaro Hellaakosken ja Helvi Juvosen viime sotien jälkeisen ajan tulkeiksi. Pieni ja näennäisesti merkityksetön nostetaan heidän runoudessaan tärkeäksi. Luonnon vastakohtana ei enää ole kulttuuri vaan ihminen itse. Hellaakoski näkee luonnon täydellisyyden sen kauneudessa, joka on itseisarvoinen ja ikuinen eikä vaadi itselleen luoja tai havainnoitsijaa. Varsinkin hänen myöhäistuotannossaan Lassila aistii uudenlaista luontosuhdetta, joka näkee kriittisenä miten ihminen riistää ja saastuttaa luontoa ja hävittää sen rikkauden ja monipuolisuuden. Luonto ei Lassilan loppukatsauksessa ole enää pakopaikka konkreettisesti tai edes maailmankatsomuksellisessa mielessä ja kirjallisuudessa se on menettänyt uskottavuutensa kulttuurin vastakohtana tai vaihtoehtona. ”Se ei ole avoin, käyttämätön mahdollisuus vaan siitä on tullut suojelun kohde. Se on jäänyt kulttuurin vangiksi”.

Lassilan vuoteen 1950 päättyneen katsauksen loppunousu on kiistämättä vaikuttava, mutta vuoden 2012 suomalainen lukija jää miettimään, mitä kaikkea on sen jälkeen ”kulttuurin vangille” tapahtunut. Vaikka on totta, että koskemattomaa luontoa suojellaan kulttuurin ja talouselämän hyökkäyksiltä reservaateissa, tämä ei tänään muodosta koko totuutta. Ihmisen romanttisesta luontosuhteesta versoi jo 1800-luvulla elinvoimainen ideologinen perinne, joka tunnettiin ensin luonnonsuojelun nimellä, kasvoi ajan myötä ympäristönsuojeluksi ja viimein haastoi Aleksis Kiven ”metsämiehen” tavoin talouselämän ja pyrkimyksen jatkuvaan kasvuun tasavertaiseen kamppailuun kanssaan, missä valtataistelussa luonto ei suinkaan ollut tuomittu heikommaksi. Esimerkiksi sellainen kaunokirjallisesti ansiokas artikkeli

kuin I. K. Inhan Kansanvalistusseuran kalenterissa vuonna 1915 ilmestynyt ”Sortunut sävel” (jonka Inha myöhemmin liitti ”Suomen maisemiin”) oli vahva varhainen kannanotto metsien, kaikkien metsien eikä ainoastaan luonnonreservaattien suojelun puolesta. Sellaiset tunnetut luonnonsuojeluhenkiset kirjat kuten Reino Kalliolan vuonna 1946 ilmestynyt ”Suomen kaunis luonto” tai Yrjö Kokon neljä vuotta myöhemmin ilmestynyt ”Laulujoutsen” olisivat hyvällä tahdolla mahtuneet niin teoksen aika- kuin aiheajoihin. Samalla ne olisivat viitanneet eteenpäin paljon paremmin kuin Hellaakosken tai Juvosen myöhäisrunous.

Kun tänään kysymme, kumpi on metsien käsittelypäätöksiä tehtäessä vahvempi, liito-orava vai metsätalous, oikea vastaus on useimmiten ”edellinen”. Mutta tähän vastaukseen tuskin päädyttäisiin Lassilan tarkastelun perusteella!

■ Matti Leikola on metsänhoitotieteen emeritusprofessori.
Sähköposti matti.leikola@kolumbus.fi